

AURIS ROTSOORD

5. Protocol Pestgedrag

Onderdeel van het Schoolveiligheidsplan

Inleiding

Een onderwijsprotocol tegen pesten probeert door samenwerking het probleem van het pestgedrag bij leerlingen aan te pakken. Hiermee willen wij het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van de leerlingen verbeteren.

Pesten betekent opzettelijk een ander kwetsen. Het gaat dan om pijnlijke grappen, vervelende opmerkingen, intimidatie of uitschelden. Het kan voorkomen dat leerlingen gepest worden door medeleerlingen of docenten. De gevolgen van pesten zijn vaak niet te overzien.

Pestgedrag onder onze leerlingen kan veel hardnekkiger zijn dan onder leerlingen van het regulier onderwijs. Het feit dat onze leerlingen deel uitmaken van een kleine gemeenschap die vaak ook in de vrije tijd "tot elkaar veroordeeld is", maakt de druk om erbij te blijven horen erg groot. Vooral bij de meelopers en zwijgers leeft de gedachte: "Als ik partij kies voor de gepeste leerling, lig ik er ook uit en ben ik het volgende slachtoffer."

Plagen en pesten

Er is een verschil tussen plagen en pesten. Onder plagen verstaan we gedrag tussen leerlingen die aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de een iets onaardigs, een volgende keer is het de ander.

Plagen is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Plagen kan wel overgaan in pesten. Pesten is wél bedreigend.

Pesten vindt niet zomaar een keer plaats, maar meerdere keren per week of zelfs meerdere keren per dag, gedurende een langere periode. De pester misbruikt zijn macht en het slachtoffer wordt uitgelachen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd, geslagen of er worden dingen van hem of haar afgepakt. Naast deze openlijke vormen van pesten, komen ook vormen van pesten voor die niet zichtbaar zijn, zoals het buitensluiten van iemand.

De belangrijkste regel bij pesten luidt: word je gepest, praat er thuis en op school over.

Dit is ook een heel moeilijke regel, omdat de gepeste leerling meestal bedreigd wordt: "Als jij het aan iemand verteld, dan ...!" of omdat de gepeste ermee gekleineerd wordt: "Wat ben jij een baby zeg! Kun jij het niet eens zelf oplossen? Moest je het aan mama ... vertellen?!"

HOUD HET NIET GEHEIM!

Pesten voorkomen

Als school proberen wij pestgedrag te voorkomen. Dit doen wij door:

- Goed voorbeeld van alle medewerkers. Wij gaan met respect om met leerlingen en volwassenen. Wij gebruiken geen lelijke woorden en zetten geen collega's en leerlingen voor gek. Wij laten leerlingen voelen dat zij gewaardeerd worden.
- Duidelijkheid scheppen over de omgang met elkaar. Verschillen worden aanvaard en ruzies worden uitgesproken, niet met geweld opgelost
- Agressief gedrag van medewerkers, leerlingen en ouders wordt niet getolereerd.

- Aan het begin van ieder schooljaar wordt het protocol met bijbehorende regels met de leerlingen besproken.
- De algemene schoolregels en een samenvatting van het pestprotocol staan vermeld in de schoolgids.
- Als pesten optreedt en medewerkers dit signaleren nemen zij duidelijk stelling tegen pesten. Bij problemen van pesten zullen de medewerkers en de teamleiders hun verantwoordelijk nemen.

De docent treft een aantal maatregelen om pestgedrag te voorkomen:

Zij/hij:

- bespreekt met de leerlingen de afspraken en regels in de klas, bijvoorbeeld aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle groepen van de school.
- spreekt leerlingen aan op hun gedrag.
- geeft mogelijkheden om anoniem te melden.
- laat merken dat de school pesten als een probleem ziet, en het niet accepteert.
- laat merken dat zij/hij als leerkracht serieus omgaat met pestgedrag.
- werkt aan een positieve sfeer in de groep.

Een belangrijk middel om pestgedrag te voorkomen, bespreekbaar te maken en op te lossen is het vak Sociale Vaardigheden. Omgaan met pestgedrag is daar een onderdeel van.

Daarnaast heeft scholing van leerkrachten ook een preventieve werking. Te denken valt aan SWPBS.

Algemene schoolregels

- Leerlingen spreken de medewerkers aan met meester of juf, gevolgd door de voornaam.
- Wij accepteren elkaar en hebben respect voor elkaar. Iedereen is anders, iedereen hoort erbij.
- Mannen en vrouwen, jongens en meisjes zijn gelijkwaardig.
- Wij bieden ruimte aan persoonsgebonden of cultuurgebonden verschillen. Deze mogen echter onze gedragsregels niet in de weg staan.
- Binnen onze school voelen zowel leerlingen als volwassenen zich veilig.
- Wij stimuleren leerlingen en volwassenen om een positief zelfbeeld te kunnen vormen.
- Wij bevorderen zelfredzaamheid en weerbaar gedrag.
- Op school worden materialen met respect behandeld. Iedereen is verantwoordelijk voor een verzorgde en opgeruimde omgeving.

Pesten bestrijden

Indien er (systematisch) pestgedrag wordt gesignaleerd wordt de volgende procedure in werking gesteld:

- Een ieder, ook leerlingen, draagt de verantwoordelijkheid alle leerlingen in alle gevallen op ongewenst (pest) gedrag te wijzen. Meldt pestgedrag bij de verantwoordelijke groepsleerkracht.
- Als er sprake is van incidenteel pestgedrag binnen de groep dan wordt dat met de betrokken Leerlingen besproken door de groepsleerkracht. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om controle te houden over het gedrag. Van deze gesprekken worden aantekeningen gemaakt en bewaard in de leerling-map.
- Indien er sprake is van herhaald pestgedrag brengt de teamleider de ouders van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte van de ongewenste gebeurtenissen. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd in Eduscoop. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van voornamelijk die situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag: buitenspelen, overblijven, bewegingsonderwijs en excursies. Er komt hoe dan ook een vervolg gesprek met de ouders.
- De teamleider en het team worden op de hoogte gesteld van het pestgedrag, zodat iedereen er alert op kan reageren. Als het probleem zich toch blijft herhalen meldt de leerkracht dit gedrag aan de teamleider van de school. De leerkracht overhandigt de teamleider een lijst met daar op de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken. Dit wordt bijgehouden in Eduscoop.

- De teamleider roept de ouders op school voor een gesprek. Ook de leerling kan in dit gesprek betrokken worden. Het is in ieder geval belangrijk om niets buiten de leerlingen om te doen, omdat dit anders averechts uit kan werken naar de gepeste leerling. De teamleider legt dit gesprek vast.
- Als het gedrag niet verbetert wordt de leerling in de CvL besproken. Bij leerlingen kan Zorg worden betrokken.
- Alles moet zorgvuldig gedocumenteerd worden. Er moeten verslagen worden gemaakt van de gesprekken die gevoerd zijn en de afspraken die gemaakt zijn. Als het gedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert en / of de ouders van de leerling werken onvoldoende mee om het probleem aan te pakken kan de directie overgaan tot bijzondere maatregelen: isoleren van de pester of een tijdelijke schorsing.

Hulp aan de gepeste leerling

De begeleiding van de gepeste leerling is van groot belang. De leerling kan zich eenzaam en slachtoffer voelen en heeft recht op zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuw pestgedrag moet er ook gekeken worden naar het verwerken van de ervaringen. Dit kan gebeuren door:

- Gesprekken met de leerkracht van de leerling. Naast incidentele momenten kunnen ook vaste gesprekken worden gepland waarin de leerling gevraagd wordt naar de vooruitgang. Het doel is zowel het signaleren van nieuwe problemen als het verwerken van de eerdere ervaringen.
- Extra aandacht/zorg voor de gepeste leerling op advies van de gedragskundige
- Gesprek met de ouders
- Als blijkt dat een gepeste leerling niet genoeg heeft aan bovenstaande, kan hij/zij ingebracht worden bij de CvL. Daar kan gezocht worden naar een passend antwoord op de hulpvraag van deze leerling.

Hulp aan de pester

De pesters hebben ook recht op hulp, zij zijn namelijk niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar hulp bij nodig. Die hulp kan bestaan uit de volgende punten, uit te voeren door de docent, in samenwerking met de gedragskundige

- De oorzaak van het pestgedrag proberen te achterhalen.
- Een gesprek waarin wordt aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op school en welk gedrag wel gewenst is. Er wordt een schriftelijk verslag van gemaakt.
- Aan de hand van de ernst van de problematiek gaat een leerling verder in de Niveaus van Zorg.

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers

Als binnen deze de groep eenmaal een bewustwordingsproces op gang is gebracht, hebben leerlingen die pesten veel minder te vertellen. Deze middengroep is niet eenvoudig te mobiliseren, maar wel heel belangrijk in het proces!

Hulp aan de ouders

Voor de ouders van de gepeste leerling is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders van de gepeste leerling zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind. De ouders van de pesters moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben het recht om te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont en dat daar iets aan gedaan moet worden.

De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers moeten zich bij de leerkracht kunnen melden als zij merken dat er een leerling gepest wordt. Alle ouders moeten het kunnen melden. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

Bronnen:

- Algemene Vereniging Schoolleiders in het basis- en speciaal onderwijs
- www.pestweb.nl

Tips en adviezen voor de begeleiding gepeste en pestende leerlingen:

Mogelijkheden voor het begeleiden van de hele groep:

Aandacht besteden aan de schoolregels/ klassenregels.
Pesten bespreken in de klas evt. m.b.v. projecten/ boeken.
Positieve sfeer proberen te creëren in de groep m.b.v. materialen.
Regels en afspraken consequent hanteren erop toezien dat ze worden nageleefd. Door vooral positief gedrag te belonen.
Wie leerlingen op pesterijen of negatief gedrag betrapt, moet altijd ingrijpen en mag nooit de andere kant op kijken.
Voor meer suggesties zie materialen.

Mogelijkheden voor de begeleiding van de gepeste leerling:

Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten (zelfreflectie).
Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren (bijv. negeren).
Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
De gepeste leerling in laten zien waarom een kind pest.
Nagaan welke oplossing de leerling zelf wil.
Sterke kanten van de leerling benadrukken.
Complimenteren als de leerling zich anders/beter opstelt. De leerkracht benoemt wat de leerling goed doet en wat het effect hiervan is op de situatie.
Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
De gepeste leerling niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je de gepeste leerling juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Mogelijkheden voor de begeleiding van de pester:

Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen). Bespreken wat er aan het gedrag van de pester verkeerd is.
Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
Aanleren hoe je een excuus moet aanbieden. Bespreken waarvoor je excuus moet aanbieden. Excuses aan laten bieden.
Inlaten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als de leerling wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
De leerling leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen.
Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in de leerling; wat is de oorzaak van het pesten? *
Zoeken van een sport of club; waar de leerling kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD

Begeleiding meelopers/ zwijgende middengroep:

Leerlingen in de groep bewust maken van hun rol / invloed binnen de situatie.
Bespreken hoe je pesten kunt afwijzen en hoe je op kunt komen voor de gepeste medeleerling.
Pesten melden is geen klikken.

* Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- **Communicatie**
- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt

Adviezen aan de ouders van onze school:

Ouders van gepeste leerlingen:

- Neem het probleem van uw kind serieus en doe er niet te luchtig over.
- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken of indien gewenst met de intern contact persoon.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus en doe er niet te luchtig over.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed extra aandacht aan uw kind
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van de gepeste leerling serieus
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Leer uw kind voor anderen op te komen, binnen de regels.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen, binnen de regels.

Adviezen die de leerkrachten van onze school onze leerlingen kunnen geven

Praten over pesten

Niemand wil gepest worden en jij dus ook niet.

Als de pester jou vaker dan één keer pijn doet, en als jij daar niets tegen kan doen omdat hij sterker is, of een grotere mond heeft, dan kun je daarover praten met iemand die jou kan helpen!

Als je met de meester of juf praat over pesten (of je vader of moeder) is dat niet klikken. Het is juist heel goed van je dat je het vertelt.

Zij willen graag dat jij met plezier naar school gaat. Dan stopt het sneller!
Dat wil jij toch ook?

De pester wil graag dat jij het aan niemand vertelt, dan kan hij doorgaan met jou te pesten zonder dat iemand er iets aan doet. Dat wil jij toch niet?
Gewoon vertellen dus en niet geheim houden! Ook als de pester zegt: "Als je het vertelt dan sla ik je in elkaar!"

Ook al heb je andere kleren aan dan de rest van de klas, draag je ander haar, houd je van andere muziek dan is dat is geen reden om te pesten!
Soms lachen anderen om de 'pestgrapjes', jij lacht soms een beetje mee terwijl je het eigenlijk niet leuk vind.
Je moet kunnen zeggen wat je vindt zonder dat je denkt dat anderen je dan niet meer aardig vinden. Elke school wil graag dat kinderen zich prettig voelen en dat zij het naar hun zin hebben. De school wil dat andere kinderen je nemen zoals je bent en dat je meetelt.

Je kan over de volgende dingen praten:

- Hoe kunnen we het oplossen?
- Wat heb je al geprobeerd? Hoe ging dat?
- Wat zou je zelf kunnen doen?
- Wie zou je daarbij kunnen helpen?

Als je NIET praat over pesten, duurt het pesten langer!

Je bent misschien bang om het thuis of op school te vertellen. Daarom geven we hier een paar tips:

- Kies iemand die je echt vertrouwt. (Bijv. de intern contact persoon)
- Kies een moment wanneer de meester of juf de tijd heeft om naar je te luisteren.
- Zeg: "Ik wil je iets vertellen, waar ik niet zo gemakkelijk over praat."
- Zeg: "Beloof me dat je alleen luistert en niet meteen iets gaat doen."
- Vraag dan: "Wat gaan we samen doen?"
- Spreek af dat het niet buiten je om gebeurt!

Hoe kun je elkaar of je klasgenootje helpen?

- Als je de klas binnenkomt: "Hoi" zeggen.
- Aardig zijn tegen hem of haar.
- Niet meelachen om stomme grappen.
- Vertel het aan de meester of juf.
- Doe zelf nooit mee met het pesten.
- Loop of fiets eens samen op.
- Maak eens een praatje.
- Vraag hem of haar mee te doen in een groepje.
- Opkomen voor elkaar.
- Samen in de klas afspreken dat er niet gepest wordt.
- Elkaar groeten bij de deur.

Voorbeelden van pesten kunnen zijn:

- Ze kiezen je niet met gym.
- Je mag niet meedoen.
- Niemand wil naast je zitten.
- Er wordt niet naar je geluisterd.
- Ze maken je belachelijk.
- Je krijgt duwen en porren.
- Ze maken grapjes over je.
- Je wordt uitgescholden.

- Ze noemen je homo of lesbisch.
- Je wordt uitgelachen.
- Ze maken je spullen kapot.
- Ze pakken je spullen af.
- Ze roddelen over je.
- Je wordt opgewacht of achtervolgd.
- Ze discrimineren je.
- Je wordt bedreigd.
- Je wordt geslagen of geschopt.
- Je wordt aangeraakt of betast.

Bij pesten:

- Zijn de daders vaak ouder of sterker en/ of met meer.
- Gebeurt het tegen je zin, maar je kunt het niet stoppen.
- Gebeurt het meestal vaker dan één keer, soms weken of maanden lang.
- Gebeurt het meestal zo dat volwassenen het niet merken.
- Hebt je verdriet en pijn, het maakt je angstig of bang.

Wat kun je zelf doen tegen pesten?

- Laat je niet op je kop zitten.
- Vertel het aan de juf of meester dat er gepest wordt!
- Probeer rustig weg te lopen als het gebeurt, ga niet vechten!
- Bel of stuur een e-mail naar Pestweb.